Redactiunea, Administratiunea
şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulu
Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulu
Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena
R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulu inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care-ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 237. Braşovŭ, Lunĭ-Marţĭ, 26 Octomvre (7 Noemvre) 1893.

Din causa sfintei sĕrbătorĭ de mâne, diarulŭ nu va apăré până Mercurĭ séra.

O nouă pagină din suferinţele Năsĕudenilorŭ.

II.

Ca sĕ se înţelégă mai bine lucrulŭ aflămŭ de lipsă a face o reprivire asupra creării *fondului de stipendii* încă sub graniţă. În înţelesulŭ regulamentului de graniţă Românii din cele 44 de comunităţĭ şi înscrişĭ în condica militară erau datorĭ sĕ servéscă împĕrăţia cu hainele lorŭ proprii, cu încălţămintea lorŭ propriă. În schimbŭ erariulŭ avea sĕ dea la fiă-care omŭ o desdaunare óre-care pentru casurile când grăniţerii eraŭ comandaţĭ afară de confinii.

Grăniţerii însĕ au renunţatŭ la despăgubirile aceste declarândŭ, ca din tóte reluiţiunile de haine şi încălţăminte sĕ se creeze unŭ fondŭ pentru fiiĭ de grăniţerĭ sub numirea de fondulŭ de monturŭ.

Fondulŭ monturului, care în sensulŭ pt. II alŭ *Invoirei* pórtă numirea de fondulŭ de stipendii, pe la an. 1862 a avutŭ unŭ capitalŭ de peste 75.000 fl. parte în obligaţiunĭ de statŭ, parte în sume elocate la privaţĭ.

Ca averea acésta sĕ se aşeḑe mai sigurŭ şi sĕ aducă unŭ venitŭ mai bunŭ de cum apromitŭ hârtiile de statŭ, şi de altfelŭ supuse la felŭ de felŭ de schimbărĭ, comitetulŭ grăniţerescŭ, la iniţiativa valorosului sĕu membru Ioachimŭ Mureşanŭ, a hotărîtŭ sĕ cumpere cu capitalulŭ din obligaţiunĭ unŭ domeniu. Ocasiune bună s'a datŭ în Noemvre a. 1877, când s'a făcutŭ de vĕndare domeniulŭ lui Torma dela Ciceu-Cristurŭ, cam douĕ óre departe de Năsĕudŭ, şi s'a şi cumpĕratŭ în licitaţiune publică. Domeniulŭ are o întindere de peste 800 jugĕre, e comassatŭ încă înainte de a. 1848, pămêntŭ arătorŭ de clasa I vre-o 500 jugĕre, pădure vre-o 250 jugĕre, restulŭ păşune, viă; cu superedificate economice sub casă fórte frumósă, móră cu 5 petri, şi pe lângă aceea are şi o mulţime de curialiştĭ ş. a. Domeniulŭ a fostŭ preţuitŭ judecătoresce sub Nr. cărţiĭ funduare 3814 din 1877 cu 157.704 fl. cum se vede din organulŭ oficiosŭ „Budapesti Közlöny“ dela 1877, 22 Augustŭ Nr. 23,236.

De atuncĭ şi până astăḑĭ domeniulŭ s'a administratŭ parte în regia propriă, parte în arendă, totdéuna a adusŭ procente frumóse. Venitulŭ aprópe îndoitŭ de mare şi sigurŭ a făcutŭ cu putinţă, că dela cumpĕrare şi până astăḑĭ s'au împărţitŭ anĭ de anĭ ştipendii la o mulţime de tinerĭ, aşa că astăḑĭ e plină lumea de preoţĭ, medicĭ, profesorĭ, juriştĭ, farmaciştĭ, meseriaşĭ, industriaşĭ, pictorĭ, forestierĭ, agronomĭ crescuţĭ cu ajutoriulŭ acestui fondŭ, şi din carĭ mare parte au trecutŭ peste munţĭ, căcĭ la noi acasă bagŭ sémă n'au ţéră caldă.

Nu e bine! şi-au ḑisŭ rĕu voitorii; valahii dela Năsĕudŭ au prea multe stipendii, căcĭ pămêntulŭ aduce venitŭ prea bunŭ şi prea sigurŭ, mai bine sĕ se vĕndă şi banii sĕ-i punemŭ în hârtii de statŭ, carĭ aducŭ numai pe jumĕtate atâta venitŭ. Hai sĕ vindecămŭ rĕulŭ aşa precum noi scimŭ, când e vorba de-o cultură strĕină de cultura maghiară. Décă la fondulŭ centralŭ a mersŭ lucrulŭ aşa de netedŭ încâtŭ nicĭ înşi-ne ne-amŭ miratŭ, apoi şi mai lesne vomŭ „regula“ noi causa fondului de stipendii, ér pe celŭ ce ne va ajuta şi aci 'lŭ vomŭ rĕsplăti după a sa vrednicia.

După statutulŭ impusŭ (punctulŭ f. articululŭ 22.) dreptulŭ de a vinde realităţile fondurilorŭ este de competinţa esclusivă a comitetului. In a. 1892 luna lui Marte o anumită Hye Adrienne, care are proprietate lângă domeniulŭ fondului, cere sĕ i se vêndă câte-va jugĕre, Comitetulŭ în şedinţa dela 9 Aprilie 1892 pt. 12 resólvă negativŭ, că domeniulŭ nu e de vêndutŭ şi nu e aplecatŭ alŭ vinde, decâtŭ décă i s'arŭ oferi unŭ preţŭ mare. Cu acésta cestiunea s'a socotitŭ resolvată. Ce sĕ veḑĭ însĕ, 7 lunĭ mai târḑiu comisiunea fondurilorŭ se trezesce ca din seninŭ cu-o insciinţare dela preşedintele sĕu Ioanŭ Ciocanŭ, cumcă dênsulŭ pe cale presidială şi cu ocolirea organului competentŭ a făcutŭ la ministru representaţiune, în care arătândŭ câtŭ costă domeniulŭ şi că ar fi, auḑĭ acolo! spre dauna fondului, şi că ar fi greu de administratŭ, s'a rugatŭ de concesiune de a-lŭ puté vinde. Bine e de însemnatŭ, când comisiunea a ajunsŭ la cunoscinţa lucrului póte că ministeriulŭ a şi fostŭ hotărîtŭ în meritulŭ representaţiunei. Consternaţiune a cuprinsŭ până chiar şi pe cei mai adicţĭ ai sĕi, ér elŭ c'unŭ cinismŭ revoltătorŭ a declaratŭ, că a înţelesŭ rĕu hotărîrea comitetului din 9 Aprilie 1892.

Ce era de făcutŭ? S'a aşteptatŭ convocarea comitetului fondurilorŭ, ca acesta după dreptulŭ sĕu sĕ se pronunţe în meritulŭ vêndărei. Acestŭ comitetŭ în adunările sale generale din Aprile şi Maiu 1893 s'a pronunciatŭ cu tótă hotărîrea în contra vêndării din motivŭ, că pămêntulŭ totdéuna este mai sigurŭ şi aduce venitŭ maĭ mare decâtŭ hârtiile de statŭ. Membrii comitetului au luatŭ acea hotărîre cu tóte că fişpanulŭ Paulŭ Bethlen, organulŭ guvernului în cause fundaţionale, a ameninţatŭ cu aplicare de *mijlóce sîlnice* (kényszer eszköz) de cumva membrii Comitetului nu vorŭ vota pentru vindere.

Votulŭ de protestare alŭ comitetului se declară de cassatŭ, fişpanulŭ recurge la ministru, ér acesta cu rescriptulŭ din 30 Iulie 1893 Nr. 51,280 comunicatŭ comisiunei de fişpanŭ sub Nr. 590 şi d. 5/VIII. ordonă, ca domeniulŭ sĕ se vêndă fără de nicĭ o întârḑiare pe cale de licitaţiune, stabilindŭ totodată şi preţulŭ de strigare cu 80.000 fl., adecă numai jumĕtate câtŭ a fostŭ preţuitŭ judecătoresce.

Adevĕrată gróză a cuprinsŭ pe toţĭ proprietarii, *adecă sĕ ţi se vêndă averea fără ca sĕ voiescĭ, sĕ fiĭ ameninţatŭ cu fére de temniţă décă cutezĭ a te căi contra siluirei şi contra nedreptăţii şi nicĭ atâta sĕ nu-ţĭ ierte ca tu sĕ hotărescĭ preţulŭ de vîndare alŭ averei tale câştigate cu muncă, de dreptŭ.*

Cu greu credemŭ, că se mai póte găsi parechiă în statele Europei la o monstruositate ca acésta, doră numai în ţéra sĕlbaticilorŭ. Şi apoi în „fericita“ Ungariă totŭ se mai plânge stăpânirea, că Românii nu arată dragoste cătră administraţia ungurescă, — că nu aleargă la Pesta sĕ-şĭ aducă cu carulŭ dreptatea acasă, — că nu se indulcescŭ şi nu credŭ în cavalerescile făgăduinţe de dreptate, egalitate şi frăţietate!?

Oamenii şi-au trasŭ pe sémă, au vĕḑutŭ, că se atentéză fără genare la cele mai fundamentale drepturĭ ale grăniţerilorŭ. La acésta s'a mai adausŭ, că totŭ domnulŭ Ciocanŭ se ocupă seriosŭ cu gândulŭ de-a vinde şi realităţile fondului aflătóre în Năsĕudŭ, ba le-a şi parcelatŭ şi preţuitŭ rĕmânêndŭ numai, ca bieţii Năsĕudenĭ sĕ fiă surprinşĭ într'o bună diminéţă cu o colonia de Ciangăi.

Intr'o Duminecă 10 Sept., ca şi la unŭ semnŭ datŭ *în 44 comune grăniţerescĭ proprietarii fondului de stipendii* ţinŭ adunărĭ de protestare contra vinderei şi din adunare trimitŭ totŭ în acea ḑi ministrului-preşedinte Wekerle totŭ atâtea telegrame cam

---

FOILETONULŬ „GAZ .TRANS.“

Mĕrulŭ.

De Jules Lermina.

Jacques nu era tocmai băiatŭ rĕu, avea naturelŭ puţinŭ sancvinicŭ, care cu greu putea sĕ se opună primelorŭ impresiunĭ. Era juristŭ, diligentŭ, deplinŭ aderentŭ alŭ filosofiei lui Schoppenhauer şi, în lipsa banilorŭ, trăia din pânea amară a lecţiilorŭ.

Intr'adevĕrŭ, nu era băiatŭ rĕu. Dér sórtea grea l'a amĕrîtŭ şi avea momente, când credea, că provedinţa merge prea departe în încercările, ce trimite asupra aleşilorŭ sĕi.

Intr'o ḑi de vĕră — era Sâmbătă — se treḑì, că stomaculŭ şi portofelulŭ îi suntŭ de-opotrivă lipiţĭ pămêntului. Gândindu-se la escursiunea de mâne, ce avea s'o facă în societatea amicelorŭ şi amicilorŭ sĕi, la care, neavêndŭ nicĭ o para, nu putea lua parte — elŭ începù sĕ bată, rĕu dispusŭ, stradele Parisului. Privindŭ rece înaintea lui şi traversândŭ unŭ suburbiu, se treḑì cătră órele 8 séra în câmpia, ce împrejmuesce Parisulŭ. Inaintea lui se deschidea o cale de câmpiă lungă, nefrecuentată, pustiĕ, ce se pierdea în întunereculŭ ceţii.

Atuncĭ începură sĕ cadă cei dintâi picurĭ ai unei ploi marĭ şi unŭ tunetŭ timpitŭ prevestì furtuna, ce se apropie. Jacques nu era omŭ fricosŭ, elŭ nu cunoscea prejudiţiile şi puţinŭ îşĭ bătea capulŭ cu fulgerile, dér cu atâtŭ mai multŭ se temea de plóiă; şi acésta nu pentru-că dóră s'ar fi înfioratŭ de pielea udă, ci pentru-că nu voia sĕ şĭ prăpădéscă vestmintele de dragulŭ unei plimbărĭ.

Nicăirĭ nicĭ unŭ asilŭ: de-a drépta şi de-a stânga drumului câmpiă părăsită. In sfîrşitŭ, spre norocculŭ lui, dede de unŭ arbore; era unŭ mĕrŭ singuraticŭ, cu coróna sa de crengĭ plecate spre pămêntŭ. Jacques fugindŭ grăbì spre pomŭ şi de sub asilulŭ crengilorŭ lui privia cum cresce puterea furtunei. Sub influinţa furiei vêntului şi a căderii ploii, se rĕsvrĕtì puţinŭ contra sorţii sale. Şi acésta încă numai cu elŭ se póte întêmpla. Chiar şi natura îi este duşmană!... Mâhnit se trase lângă trunchiulŭ umĕdŭ alŭ pomului, până când de-asupra sa printre crengĭ vêntulŭ şi povoiulŭ arangeau unŭ adevĕratŭ concertŭ.

— Brr, brr, ce vreme câinéscă! — şi étă, că o altă figură se sprijinì de trunchiulŭ pomului, murmurândŭ şi întorcêndŭ spatele lui Jacques, pe care nu l'a observatŭ. Era unŭ omŭ năcăjitŭ, care morăindŭ vorbia printre dinţĭ:

— Minunată petrecere! Dobitócele acele îmĭ béu totŭ vinulŭ şi, dreptŭ pupăză pe colacŭ, îmĭ mai folosescŭ şi birja. Trebue sĕ mĕ reîntorcŭ pedestru, pe aşa o vreme... pe lângă acésta cu banii în busunarŭ! Dracu...

Jacques nu era băiatŭ rĕu. E de lipsă sĕ repeţimŭ acésta, căcĭ începêndŭ dela acestŭ momentŭ, ar puté sĕ ni-se deştepte unele bănuelĭ asupra caracterului sĕu.

Auḑindŭ monologulŭ necunoscutului şi fiindŭ convinsŭ, că nicĭ pe lângă cea mai mare urbanitate nu póte conta la unŭ împrumutŭ dela elŭ, Jacques se lipì frumuşelŭ de dênsulŭ, îşĭ prinse omulŭ de gâtŭ şi cu mânĭ de gimnasticŭ forte — l'a sugrumatŭ. După acéstă introducere îi luà portofelulŭ, puse conţinutulŭ acestuia în busunarulŭ sĕu, aruncà portofelulŭ golŭ deoparte şi, ca şi când ar fi întârḑiatŭ prea multŭ, plecà în direcţia Parisului.

Mĕrulŭ însĕ îlŭ urmà. Merii, peste totŭ, nu se prea obicĭnuescŭ a păşi în urma èstorŭ felŭ de ómenĭ, carĭ au gâtuitŭ pe alţii: tocmai de aceea ar fi greşélă de-a învinovăţi cu laşitate pe Jacques, deşi era puţinŭ surprinsŭ de acéstă împregiurare caracteristică.

Auḑindŭ foşnetulŭ crengilorŭ şi frunḑelorŭ cum vine după elŭ, se'ntórse şi vĕḑŭ în dosulŭ sĕu negru, pomulŭ negru.

— Frumosŭ, îşĭ gândì în sine, étă puţinŭ mi-a turburatŭ modulŭ neobicĭnuitŭ de-a câştiga banĭ. Asta e naturalŭ, décă acuşĭ trece acéstă visiune...

Merse mai departe şi pomulŭ îlŭ urma mereu.

— Orĭ eu am nebunitŭ, tórse Jacques gândulŭ sĕu mai departe, orĭ că şi acésta este o dovadă a apariţiunilorŭ naturale încă neesplicate.

Se afla deja pe stradele Parisului. Trecĕtorii nu observară de locŭ pomulŭ.

— Se'nţelege, se'nţelege, că acum sunt sigurŭ despre esistenţa ispitelorŭ; aşa i-s'a pututŭ arăta şi lui Machbeth spiritulŭ lui Banquo, séu lui Don Juan frumósa vedeniă Halucinaţiune, şi cu atâtŭ mai caracteristică, cu câtŭ nu simtŭ nicĭ o mustrare de